

MÉS ENLLÀ DEL CAMP DE BATALLA. TESTIMONI, MEMÒRIA I RECORD D'UNA COVA HOSPITAL EN LA GUERRA CIVIL ESPANYOLA

Jackson A. (2004): Cossetània Edicions.
Col·lecció El Tinter, 56. Valls.

Joan Carles Luque. Historiador

"I nosaltres sabíem el que passaria quan hi arribessin; aquella gent terriblement destrossada, arribant en grups. (...) Era terrible quan pensava el que els passaria, i em trasbalsava horriblement. Estàvem treballant molt dur, s'hi estava molt incòmode i molt fosc en aquella cova i gairebé tots els que hi arribaven venien quasi sense pols i greument ferits... treballava de nit, i aquesta foscor, la incomoditat i la gravetat de tot allò em feia pensar. Pensava que no era just, pensava que cap guerra podia justificar tot allò, tanta misèria i tant horror".

Més enllà del camp de batalla

Testimoni, memòria i record d'una cova hospital
en la Guerra Civil espanyola

Angela Jackson

Aquest és el colpidor testimoni de Patience Darton, una de les infermeres angleses que deixen el seus records a les planes de l'interessant llibre *Més enllà el camp de batalla*. L'autora d'aquesta petita —poc menys de cent planes— obra és i no podia ser d'una altra manera una dona, l'Angela Jackson, doctora en Història i autora de *British Women and the Spanish Civil War*. Angela Jackson recull el testimoni de diferents dones que van creure fermament que devien abandonar Gran Bretanya per contribuir a la causa de la República. Mentre els homes anaven formant part dels diferents batallons de les Brigades Internacionals, les dones i alguns metges van ser enviats pel Comitè d'ajuda Mèdica a Espanya, on treballaren en diferents hospitals de campanya tant a rereguarda com al front. Un d'aquests hospitals, el que es trobava a la cova de Santa Llúcia, actiu duant la batalla de l'Ebre, és el principal referent de l'obra de la doctora Jackson.

El que explica l'obra d'en Jackson és un dels aspectes que molt sovint són oblidats en els manuals d'Història Militar i en general de la Història: la tasca de reraguarda i sobretot, la duta a terme per la Sanitat Militar. Molts cops en aquests tipus de llibres només llegim breus referències al nombre de morts i ferits, una senzilla dada que amaga, o com a molt dissimula, la tragèdia que suposa el fet bèlic. En aquest sentit, és prou indicatiu el títol del llibre "Més enllà del camp de batallà". La tragèdia que es viu a la reraguarda, més enllà de les banderes, de les brillants ofensives, dels ferotges combats descrits pels historiadors, és desenvolupa amb una lluita encara més dramàtica; la del ser humà contra la mort. En les vivències de les dones entrevistades hi han pocs records sobre les dades objectives de la batalla o sobre els plantejaments tàctics d'ambdós exèrcits, però hi han molts records d'individus, a voltes anònims, que van morir a la cova de Sant Llúcia. Hi trobem reflectit, el costat més dur i el menys "gloriós" de la guerra; si és que la guerra té quelcom de "glòria".

Destaca també en l'obra l'idealisme amb el que aquestes dones van afrontar la seva lluita. El cas més dramàtic és indubtablement el de Nan Green. El seu marit lluitava a les Brigades Internacionals, i així i tot, va internar els seus dos fills en una escola anglesa, per tal de venir a Espanya l'estiu de 1937. La defensa de la democràcia i la lluita contra el feixisme es concretaven en l'ajuda a la República, per aquestes dones que en termes generals, es mostren crítiques amb l'actitud feble del govern anglès. En aquest aspecte, el llibre aclareix que moltes infermeres no eren membres del Partit Comunista, sinó dones profundament antifeixistes i amb una àmplia experiència en el camp de la sanitat.

En el darrer capítol del llibre es presenta com un epíleg agre dolç, el retorn dels voluntaris i voluntàries estrangers a les terres de l'Ebre i el Priorat, en l'intent de no silenciar la memòria i de que resti dempeus el testimoni de l'idealisme d'uns homes i dones que ho van abandonar tot per venir a lluitar i a morir en una guerra contra el feixisme.